

Nr 1.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående ändring av bestämmelsen om stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 51 i första kammaren av herr *Weiland* och nr 80 i andra kammaren av herr *Mosesson* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att vid den pågående revisionen av kommunallagstiftningen måtte beaktas de i motionerna anförda synpunkterna till stöd för en sådan ändring av 15 § lagen om kommunalstyrelse i stad, att den i lagrummet stadgade minimigränsen för stads indelning i valkretsar sättes avsevärt högre än vad som nu är fallet.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

I 15 § lagen om kommunalstyrelse i stad stadgas bland annat att stad med mera än 10 000 invånare skall för val av stadsfullmäktige indelas i valkretsar. Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst trettio stadsfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en stadsfullmäktig utses för varje befolknings-tal motsvarande det som erhålles, då stadens folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela staden, samt att antalet fullmäktige för hela staden, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna. Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga stadsfullmäktige, efter förslag av magistraten (drätselkammaren), göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan indelning, sedan fullmäktige beretts tillfälle att yttra sig.

Motsvarande bestämmelser återfinnas i 34 § lagen om kommunalstyrelse på landet och 31 § lagen om församlingsstyrelse.

Bestämmelserna rörande valkretsindelning i stad tillkommo i samband med 1909 års proportionalvalsreform i syfte att underlätta det nya valsystemets användning.

Vid skilda tillfällen ha förslag väckts i riksdagen om att förevarande valkretsindelning borde upphävas eller göras fakultativ för ernående av rättvisare mandatfördelning.

Sålunda framfördes motionsvis vid 1930 års riksdag i samband med kommunallagsrevisionen två förslag, det ena syftande till att de bestämmelser i kommunallagarna, som föreskrev valkretsindelning, skulle utgå, det andra avseende en fakultativ utformning av dessa bestämmelser. Konstitutionsutskottet anförde härom i sitt utlåtande (nr 30), att utskottet icke funne

lämpligt att helt upphäva föreskrifterna om obligatorisk valkretsindelning. Denna indelning innebure utan tvivel en viss garanti för att olika lokala intressen inom kommunen bleve representerade i de valda församlingarna. Enligt gällande bestämmelser syntes valkretsarna vara så stora, att genom kretsindelningen betydelsen av den proportionella metodens tillämpning icke i avsevärd mån försvagades. Utskottet avstyrkte förty motionerna, som också avslogs av riksdagen.

Frågan om helt upphävande av valkretsbestämmelserna framfördes åter vid 1935 års riksdag men föll ånyo på avstyrkan av konstitutionsutskottet (utl. nr 15). En vid påföljande års riksdag väckt motion om en rättvis mandatfördelning vid kommunalval, vari åberopades i huvudsak samma motiv som i de nu till behandling föreliggande motionerna, avstyrktes likaledes av utskottet (utl. nr 16) och avslogs av riksdagen.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om sitt uttalande (utl. nr 2) vid 1947 års riksdag, med anledning av väckta motioner om viss ändring i 15 § lagen om kommunalstyrelse i stad, att bestämmelsen om att länsstyrelsen skall förordna om valkretsindelningen utgjorde en garanti för att denna verkställdes efter sakliga grunder och ej med hänsyn till gynnandet av en viss grupp intressen.

Då några nya skäl till stöd för det i motionerna framställda förslaget icke anförts i desamma, får utskottet, under hänvisning till sina tidigare uttalanden i ämnet, hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 februari 1948.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JONES ERIK ANDERSSON.

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson, Ström*, Karl August Johanson, Elmgren, Björck*, Mattsson, Lindén*, Gustavson och Arrhén*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Hallén*, Thorell, Pettersson i Norregård, Nordström i Torsby*, von Friesen, Nolin*, Norén, Kyling, Jonsson i Haverö* och fru Svedberg.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Björck* och *von Friesen*.